

Crítica

Auster sense Auster

EDUARD MOLNER

NARRATIVA

Paul Auster, *Vaig creure que el meu pare era Déu*. Traducció d'Albert Nolla, Jordi M. Lloret i Carles Prado. Edicions 62. Barcelona, 2002.

Ara fa aproximadament un any apareixia *Experiments amb la veritat* i ja tenim entre les mans *Vaig creure que el meu pare era Déu*. Relats verídics de la vida americana, no ens queda cap dubte que Auster s'interessa pel festeig entre la realitat i la ficció. De fet tota la seva obra ha estat una constant investigació entre aquests dos pols; la tensió entre allò que és de veritat i allò que és *inventat* està present en tots i cadascun dels seus relats i en la majoria dels seus assajos.

Però *Experiments amb la veritat* era, entre d'altres coses, el recull del conjunt d'experiències *pròpies* i viscudes que han estat en l'origen de la seva ficció i *Vaig creure que el meu pare era Déu* és un recull d'experiències dels altres, escrites pels altres. No és un llibre d'Auster, doncs, i per contra és potser el seu llibre més *austerià*.

El plantejament d'aquest llibre arrenca d'una proposta que consisteix a llegir un relat seu cada setmana a la National Public Radio. A punt de rebutjar el projecte per l'esforç creatiu que significava, la dona d'Auster el va animar a plantejar un contraproposta: demanar als oients del programa que enviessin relats de la seva pròpia vida per tal de ser llegits al programa *Weekend All Things Considered*, un cop seleccionats per l'escriptor. El projecte va agradar i molt i el programa es va convertir en un èxit. Paul Auster explica haver llegit unes 4.000 històries, per triar les que va radiar i després publicar.

La dificultat de l'empresa, doncs, ha estat en la selecció d'aquestes històries. Són relats curts verídics que sovint expliquen fragments de la vida dels mateixos autors; moments que sens dubte han marcat els protagonistes de les històries per la seva significació especial. Auster, lògicament, ha triat aquells que més s'identificaven amb la seva pròpia trajectòria vital i creativa. No perquè aquelles

ROBERT RAMOS

Paul Auster es mou entre la realitat i la ficció

històries s'assemblin a la seva, sinó perquè totes tenen algun tret dels valors fonamentals de la seves creacions.

A *L'estilogràfica de ratlles*, per exemple, un soldat nord-americà que obliga un presoner japonès a donar-li l'estilogràfica creient que aquest la hi havia robat i, més tard, en aparèixer la seva pròpia estilogràfica, s'adona del terrible error: ell mateix l'havia perduda. En la història hi ha la desgraciada casualitat de les dues estilogràfiques idèntiques, el penediment i la confiança en l'ésser humà, que després de cinquanta anys recorda encara aquell episodi amb dolor.

Les sorpreses de la realitat, o cosa que és el mateix, com a vegades el que creiem que s'ha d'esdevenir inevitablement d'una manera s'esdevé d'una manera totalment contrària. Això és el que trobem a *Com guanyar amics*: un arquitecte que necessita l'aprovació dels seus projectes per part de l'urbanista municipal i el mateix dia de la presentació atropella en un accident el gos de l'alt funcionari en qüestió. La sorpresa del jove arquitecte és immensa quan veu que l'urbanista li agraeix l'incident perquè no sabia com acabar amb el patiment d'aquell gos malalt.

Històries que barregen la mateixa casualitat amb la innocència de la infantesa. És el

cas de *Vaig creure que el meu pare era Déu*, en què s'explica la sensació, que descriu el títol de la història, que va tenir un nano en veure que el veí malcarat queia fulminat després d'una maledicció del seu pare. Històries també que freguen la co-

micitat, com la d'aquell home que s'enganxa els dits en un radiador d'un vagó restaurant i acaben per desmuntar el radiador per poder deslliurar-lo d'aquell ridícul empresonament en un hospital d'urgències (*El vagó club*).

A la recerca del dòlar perdut

► Nascut a Newark, Nova Jersey, el 1947, Paul Auster sempre explica que va ser la lectura de *Crim i càstig*, als 15 anys, el que li va desvetllar la seva vocació. El que sí que és segur és que les estades a Europa van ser determinats en la seva etapa de formació –va fer un primer viatge en acabar els estudis secundaris i d'altres durant els estius, mentre va estudiar a la Universitat de Colúmbia–. Acabat de graduar l'any 1970 es va enrolar en un petrolier durant un any, i després es va instal·lar a París. A França s'hi va estar gairebé 4 anys –fins al 1974– i durant aquest període ell i la seva companya, i després primera esposa, Lydia Davis, van sobreviure a base de traduccions i altres treballs editorials i fins i tot fent de masovers d'una mansió a la Provença. Però la seva situació econòmica no va deixar de ser mai precària i en aquestes circumstàncies van decidir de tornar a Nova York.

Als Estats Units es va dedicar un altre cop a les traduccions, amb la ferma convicció de voler viure com a escriptor, però la situació tampoc va millorar gaire. Malgrat aconseguir de publicar alguns reculls de poesia (*Desaparicions*), Auster va sobreviure a base de petites donacions de fundacions, però amb una angoixa constant per la falta de diners. Aquesta època està perfecta-

ment descrita a *Viure al dia*. *La crònica d'un fracàs inicial* (1997).

L'herència que va rebre del seu pare l'any 1979 va significar una autèntic gir en la seva vida, ja que de cop i volta es va poder dedicar a l'escriptura sense preocupacions econòmiques. Però paral·lelament el seu matrimoni es desfeia. Les publicacions de *La invenció de la solitud* (1982), una antologia de poesia francesa per a una important editorial i *In the Country of Last Things*, el van situar entre els escriptors joves més reconeguts per la crítica de Nova York. Al mateix temps va conèixer Siri Hustvedt, que esdevindria la seva dona. Però l'acceptació per al gran públic va arribar amb la *Trilogia de Nova York* (1985), que recull tres relats ambientats en la seva ciutat. A partir d'aquest moment els èxits es van anar succeint i es va situar entre els escriptors nord-americans més venuts.

De la seva narrativa cal esmentar *El palacio de la luna* (1989), *La música de l'atzar* (1990), *Leviatan* (1992), *Mr. Vertigo* (1994) i *Timbuktú* (1999), els guions *Smoke* (1995, que va dirigir Wayne Wang) i *Lulu on the Bridge* (1998, que ell mateix va dirigir), i pel que fa a l'assaig, *Experiments amb la veritat* (2001).

Històries, algunes, que tenen a veure amb la idiosincràsia de l'americà mitjà dels anys cinquanta, l'alliberament de les penyalitats de la rutina diària a través dels somnis, una barreja de Frank Capra i Billy Wilder: *El somni del pare*. Una tradició que recull Auster en el seus relats.

En fi, no és la lletra d'Auster, i per contra podem seguir els perfils de tota la seva narrativa en unes històries, que, si són en aquest volum es perquè diuen el que deien moltes de les mateixes històries d'Auster. Aquí hi ha l'atzar, la casualitat, la coincidència, l'estranyesa, l'original, l'inexplicable. Tot això ficat a dins de la quotidianitat. No hi trobem Auster, i per contra, com deïem, és un dels llibres més austerians de concepció i de gestació. Potser un volum que, sense haver estat directament escrit per ell, és necessari per entendre el novel·lista de debò.

Però més enllà de l'entusiasme que pugui despertar entre el públic incondicionalment austerià, *Vaig creure que el meu pare era Déu* pinta una rica panoràmica d'aquest univers complex, difícil i fascinant, que són els Estats Units. Això sí, una panoràmica vista des dels ulls d'Auster.